

ГОДИНА X.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 7.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Изази за време бављења позорнице друживе у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПРЕМА СЕ НА БАЛ.

Шала у једној појави, с певањем, по Ј. Ј. Станковском за српску позорницу удесио Ј.

ОСОБА:

Тима Смушић Добриновић.

Збива се у смушићевој соби.

(Обична соба са наменштајем. У средини су врата, с десне стране прозорић од суседног стана С леве стране сто, на коме стоје разне ситнице, као: огледало, свећњак са свећом, кутија жигица, бријачица, и т. д. С десне стране столице једна до друге, на једној стоји чинија за умивање и убрус, на другој кутија са „шувиксом“, четке. У дну позорнице стоји отворен орман са рубљем, а на њему стари шешир. Даље у углу низак шански зид, иза кога једна столица, пред њом справа за скидање ципела.)

Смушић.

(Утрчи у собу, у црним чакширама и белом прслуку, — фрака нема, само горњи капут. Коса му је „бренована“.)

Бррр . . . та овде је као у Сибирији, то јест што се тиче хладноће! Али моја се пећ већ навикла на то и са свим хладнокрвно посматра ситуацију. (Трља руке). Иф, једва се једаред курталисах тога фризера. Чекао сам као на иглама читава два сата, док не дође на мене ред; а кад ме узеше онако на врат на нос у посао, у мало што ми не испече ова два увешцета, која ми је бог дао, да се по њима разликујем од других животиња са мало већим ушесима. (Скида горњи капут). Да је шанска инквизиција још у моди, ја бих тој побожној господи саветовао, да јогунасте кривце предаду у руке само фризерима. Јер то је права тортура. Кад ме стаде врућим гвожђетом пржити, хтео сам

да дрекнем: Стани, брате, признају све грехе своје! Заљубљен сам у госпођицу Ленку као мачка у жижак. Безбожник сам, — јер би за њом отишао и у пакао, — а камо ли не на бал.

(Скида шешир.) До моја косо бренована, хоћемо ли одржат' мегдана!

Ах, кад само помислим на моју дражајну Ленку, како ће данас дивно да изгледа на балу — пауница моја! Па ја да не одиграм с њоме први кадрил, ја да пропустим онај „тур д' мен“, онај „шен англе!“ — Не, и још једаред: не! И још десет пута: не! — Ванцаге могу падати (ако им је воља), ал' ја да не одиграм први кадрил са Ленком, то спада у сферу немогућности!

Истина, око ових (меша новце у џепу) пет форината и четрдесет и шест новчића окреће се цео свет. Двадесетшестог добићу од благајника у место плате, моје признанице, а а конто, хе, а конто, то ће бити тек првог; даклем пуних тридесет дана. А донде? Е па то је воља божја, тако је увек било и тако ће и бити, — после месојеђа долази пост.

Гомрчина џепу и стомаку!

Ићи ћемо по том црном мраку;

У том мраку једна звезда сија,

Та се звезда зове — *вересија*.

(Наставиће се.)

Српско народно позориште.

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ НАЧЕОНИКОВ О РАДУ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

(Свршетак.)

Овај честити родољуб заслужио је овим знаменитим завештајем својим, да му из дубине захвална срца кликнемо: Слава неумрлом добротвору народном *Гаври Јанковићу!* Нека му је вечни спомен у народу!

Сенћанском црквеном општином довршени су преговори у погледу закладе покојног Ђене Брановачког и жене му Иде, рођене Вујићеве. Иста општина пристала је, да плати закупнину за 20 ланаца земље од дана смрти завештачеве, што је доиста већ и извршила. Осим тога предала је закладну земљу овоме друштву у посед, само не за сад у једном комаду, као што је тражено, него у две парцеле, док се земља не премери. У овај мах износи закладна земља: 10 ланаца и 610[□] под парц. бр. 14.685 и 11 ланаца и 890[□] под парц. бр. 14.747, што је општина у име завештаних 20 ланаца позоришту предала, с тим, да ово друштво има платити наредну пристожбу на исту непокретност.

Управни одбор издао је већ завештану земљу преко свога изасланика под закуп за производну годину 1884/5. (т. ј. од 1. окт. 1884. до 1. окт. 1885), но за ту је годину аренда мање испала него прошле године.

И ове године приложила је штедионица вуковарска опет 50 фор. Та честита штедионица, која је и члан овога друштва, задужила је ово друштво вечитом захвалом, јер од толико година шаље непрестано од свога чистог прихода повеће прилоге српском народном позоришту.

Буди овде јавно изречена захвалност и врлој родољубици г. Персиди Јовановићевој, која од десетак година амо преко г. Л. Л. Јовановића, кр. брзојавног надчиновника у Загребу, шаље овом народном заводу по 4 фор. годишњег прилога.

Даље ваља овде споменути, да је заузимањем г. Симе Тетића, трговца из Вуковара, ово друштво дошло до добровољних прилога, који су у Вуковару покупљени и у тамошњу штедионицу године 1869. уложени, и који су сада с каматом изнели 312 фор. 30 новч.

Прошле године тражило је закупништво „Бодина театра“ у Дубровнику, да наша позоришна дружина тамо дође на тридесет представа. Управни одбор био је вољан, да испуни жељу дубровачких Срба и имао је на уму и то, да наше позориште обиђе и још нека места у приморју далматинскоме, али пошто су све прилике подробно испитане, увидело се, да се то због велике даљине не би дало за сад без знамените штете извести. Та је мисао одложена до бољих времена.

Припомоћ, која је по 10 форината месечно одређена умоболном глумцу Васи Марковићу, остављена је привремено због тога, што се у крилу српске црквене општине чанадске, која одавде подиже ту припомоћ, појавио раздор и поцепаност. Припомоћ се не може издавати све докле, док српска црквена општина чанадска не докаже званичним актом, да је на ново конституисана и да се у редовном стању налази.

Неки месни одбори позоришни тражили су од управе, да утичу у избор репертоара, у поделу улога, да позивају стране глумце на гостовање, и т. д. на је тога ради било неспоразума између тих месних одбора и управе позоришне. С тога је управни одбор изаслао пододбор један, да регулише одношај месних одбора према управи. По свестраном претресу тога питања пронашло се, да горњи захтеви не спадају у делокруг месних одбора, пошто је то противно уставу друштвеном. У §. 23. устава стоји: „Позоришни одсек постављаће у таком месту (у које позориште оде) на време представљања из чланова друштва или других родољуба један одбор, који ће позоришном касом руководити и њу контроловати..... Кад се позоришна дружина из оне вароши удали, онда и деловање одбора престаје.“ Према томе управни одбор није могао дозволити, да месни одбори присвајају себи нека права, која им не припадају. Али управа ипак свагда према приликама узима у обзир праведне захтеве месних одбора и у сваком месту обично предузима споразумно готово све послове, који се тичу напретка и бољитка позоришног.

Ради вршења непосредног надзора над позоришном дружином у смислу одлуке скупштинске од год. 1883. изашањан је начеоник друштвени у Вриџац, и подначеоник у Панчево и Земун.

Лист „Позориште“ излазио је и ове године под уредништвом подначеоника друштвеног А. Хаџића по један пут свакога месеца.

Пре недељу дана приређене су две заједничке представе у Београду, у којима су суделовали наши и београдски глумци. Приказивани су ови комади: „Краљ Лир“ и „Робијашева ћерка“. Ово је учињено ради међусобног упознавања и зближења српских уметника позоришних.

Да би се осигурала егзистенција нашим глумцима за њихове старе дане и да би се исти боље привезали за овај завод, — решио је управни одбор, да се установи глумачки пензиони фонд. О томе се подноси посебан извештај, и предлаже се скупштини на одобрење и статут за тај фонд.

Издано је 5% тантијеме г. Мити Поповићу за његова оригинална позоришна дела, а тако исто и писцу г. дру Милану Савићу за његове шаљиве игре.

Дозвољено је управитељу немачког позоришта Ј. Дуби, да може на немачком језику приказати шаљиву игру пок. Косте Трифковића с насловом: „Љубавно писмо“.

Наша позоришна дружина обила је ова места: Сенту, Аду, В. Кикинду, Вршац, Панчево и Митровицу, а сад се налази у Земуну. Дружина је по рачуну од 24. маја 1884. до 9. маја о. г. имала 71 фор. 84 новч. дефицита, ма што је и за то време привредила 19.081 фор. и 04 новч. После пет година дана, у којима је вагда бивало знатна сувишка, овај садањи мањак може се само тиме расјаснити, што је ова година била доста лоша и неродна и што сада плате глумачке износе више него пре. У осталом, да дружина није имала ферија од 8. јула до 8. августа 1884., не би ни тога маленог дефицита било. Према томе може се стање ипак повољним назвати. Сувишка је било: у Ади 65 фор. 46 н., у В. Кикинди 41 фор. 79 н., у Митровици 4 фор. 63 н. и у Панчеву 307 фор. 45 н. — О позоришној дружини подносе се скупштинин засебни извештаји.

Сконтрована је каса друштвена више пута и нађена је у реду.

До сада се у име хонорара за оригинална позоришна дела плаћало 5% тантијеме од укупног прихода сваке представе. Сад је пак позоришни одсек решио, да се писцима оригиналних дела даје од прве представе 10% тантијеме, а после од сваке даље представе 5% од укупног прихода дотичног позоришног комада.

На празник св. Константина и Јелене т. ј. 21. маја (2. јуна) о. г. навршило се 25 година дана, од како глумује садањи управитељ наше позоришне дружине Димитрије Ружић. Управни одбор одлучио је, да на зиму, кад позоришна дружина овамо дође, свечано прослави 25-годишњицу вренога рада тога неуморног, ваљаног и одличног глумца, који је готово цело време свога глумовања провео на нашој позорници и на дику нашу 6. година водио управу над позоришном дружином нашом. А том приликом и да се уједно одржи и прослава двадесетпетогодишњице његове супруге, познате и омиљене уметнице наше Драгиње Ружићке.

Месеца јуна 1883. биће 25 година од како постоји овај народни институт: „Друштво за српско народно позориште“. Управни одбор напомињући то, саопштава славној скупштини, да ће се идуће године одржати и та прослава свечаним и достојним начином.

То је у главним потезима рад управног одбора.

Српско народно позориште.

ИЗВЕШТАЈ УПРАВИТЕЉЕВ О РАДУ ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ ЗА ГОДИНУ ДАНА.

Славна скупштина! Част ми је поднети извештај о путовању и раду српске народне позоришне дружине.

Дружина се бавила од 24. маја 1884. до 24. јуна 1884 у Сенти, где је давано 15 представа и једна корисница дружини. — Од 24. јуна до 8. јула 1884. била је дружина у Ади, и ту је дала 8 представа и једну корисницу. — Од 8. јула до 8. августа 1884. имала је дружина ферије. После одмора отпочела је свој рад у Великој Кикинди, где се бавила од 8. августа до 8. октобра 1884. Дато је 33 представе и једна корисница дружини. — Из Велике Кикинде отишла је дружина у Вршац, где се бавила од 8. октобра до 31. децембра 1884. За то време дато је 49 представа, једна корисница дружини и једна представа за пензиони фонд српског народног позоришта. — Из Вршца отпутовала је дружина у Панчево, где се бавила од 1. јануара до 20. марта 1885. Дато је 39 представа, једна корисница дружини и једна представа за пензиони фонд. Из Панчева отишла је дружина у Митровицу, и тамо је пробавила време од 20

марта до 8. маја о. г. Дата је 31. представа и једна корисница дружини. Од 8. маја. о. г. налази се дружина у Земуну, где ће се до свршетка јуна ове године бавити. За време бављења позоришне дружине у Сенти певала је дружина на парастосу, приређеном у спомен позоришних добротвора Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујићеве. Тако исто отишла је дружина из Аде у Мохол, да пева на парастосу, који је био приређен у спомен позоришне добротворке Јулијане Ковачићке рођ. Смиљанићеве

Промена у дружини ова је: гђа М. Рајковићка иступила је из наше дружине, а на њено место примљена је гђа С. Вујићка. Гђа Ј. Петровићева удала се; њене улоге заступа већином гђа С. Бркићева, која се већ од 10 месеца као почетница налази у нашој дружини. При поласку из Кикинде, узет је почетник г. Атанасијевић на пробу, али пошто је и сам увидио, да за позоришну вештину нема дара, иступио је после 3 месеца. На његово место узет је г. М. Банић, који је већ дуже времена био у путничким позоришним дружинама.

(Свршиће се.)

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Народно позориште у Београду*) завршило је летњу сезону 23. јуна о. г. Ове сезоне приказани су многи нови комади, који ће на дуже времена, с коришћу, остати у нашем репертоару. При избору ових комада управа је много потпомагана одличним нашим књижевним лицима, а нарочито једном много уваженом и од свију нас истински љубљеном госпођом, узвишенога положаја Сама налазећи се на високом ступњу образованости, труди се по свима нашим културним пољима, да нам помогне обогатити се науком, узвисити се образованошћу, оплеменили се укусом и тактом. Она саветује, она помаже, она прихвата, она храбри, она отворено прекорева, она врло често баца мисао, из које, са мало труда даљих фактора, врло лако постају дела, и лепа и корисна. Она је, готово на јуриш, освојила све нас, и своје пријатеље и оне, који је из ближе не познају; постала је центар, из кога много добро полази и ка коме се многи свијају, тражећи потпоре, повлађења или непартајичнога саветника. И колике ће тек бити ове њезине врлине, док још боље позна све наше кругове, више и ниже, док на већем низу радова, тешких и истрајних, позна раденике сталне, скромне, истините. Њена прва седа влас, која се редовно појављује у зениту живота, угледаће најлепшу и најблагодетнију хармонију између ње и друштва, које је око ње и с којим се тако искрено и благотворно еродила и ујединила.

Наш владалачки дом указивао је позоришту особиту пажњу. Док је Његово Величанство Краљ моћном речју потпомагао владу при увећавању потпоре позоришту, Њезино Величанство Краљица Наталија водила је непрекидну бригу о позоришном напретку; ред, чистота, костим, тоалета, наменштај, долазак публике, гардероба глумица, долазак и учешће страних уметника и т. д., све је то на се обраћало њезину пажњу, налазило у њој и ментора и мецената. Кад који од наших читатеља походи позориште и опази што угодно и лепо и напредно, нека много не захваљује управи, нека помене у себи нашу краљицу и нека пожели здравља и свако добро њој и свима њезиним... Добра дела не даду се заклонити, као ни град „на врху горе“.

Управа позоришна намерава, на зиму, давати низ *историјских народних комада*. Осим обнове декорација, за ово су потребни костими, које је врло тешко удесити по историјским споменицима. За старије, неманићско доба морају се узети византијски костими, по нацртима монаховских и готајских познавалаца историјских одела. Ње-

зино Величанство учинило је почетак, давши, у споразуму с управом, израдити пет женских одела за краљице и властелинке. Ова су одела израђена у раденичкој школи Женског Друштва и могу се видети у Народноме Позоришту.

Претпоследње две представе имају мало важнијег значаја. У њима су суделовали здружени чланови нашег и српског Народног Позоришта из Новог Сада. Прва представа била је: „*Фабрицијева ћерка*“, од Вилбранта, друга „*Краљ Лиур*“, од Шекспира. У првој насловну улогу играо је г. *Ружкић*, у другој г. *Т. Јовановић*. Силян се свет стекао, да види одабране чланове оба наша друштва и изјавио је своје признање обема дружинама. То је био празник Српске Талије, празник, који би смо желели да буде сваке године у нашем позоришту, или у Новом Саду, кад се онамошња дружина тамо налази. Оваке олимпијске светковине нама старијима дају освежења душевног, а нашој омладини утисака, из којих не ће понићи ништа сурово, сухопарно, пусто и одвратно.

Прошле недеље држане су читаће пробе из *пет* нових комада, који ће доћи у првим месецима јесење сезоне: „*Месец дана на селу*“, од Тургењева; „*Самоубијство*“, од Ферарија, с талијанског; „*Леоп Сејмурова*“; „*Шпијун из ошменог свешта*“ и „*Туђинка*“, од Дима. Свако од ових дела испуњава цело вече.

Домаћица.

ПОЗОРИШТЕ.

* (*Теодора*), драма Викоријена Сардуа, приказана је у Порт-сенмартенском позоришту с необичним успехом. Радња је узета из историје грчке, збива се за времена цара Јустинијана, мужа теодорина. Неки критички претерују у хвали тога дела, неки пак одричу му сваку вредност, наводећи, да је само уметничка игра Саре Берихардове учинила, да се комад дошао. Међу тим сви се слажу у томе, да је Сара Берихардова постигла врхунац уметности у тој врсти својом генијалном игром.

* (*Велики сан*) зове се нова хисторијска комедија, која је пре неки дан приказана на народном позоришту у Прагу. Критика чешка јако хвали ту шаљиву игру, која је потекла из вештога пера чешкога писца Вл. Струпежничкога.

(*Жан Ришпен*) писац не давно приказане трагедије „*Нена Сахиб*“, написао је комедију у три чина, у стиховима, у којој је главна особа „*Monsieur Scarpin*“ (Господин Скапен), познат из молијерове комедије „*Fourberies de Scarpin*.“

Издаје управа српског народног позоришта.